

**Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala -
työllisyysalueen suunnitelma
työvoimapalvelujen järjestämiseksi**

Sisälllys

1	Johdanto	3
2	Muodostettavan työllisyysalueen tavoitteet	3
3	Muodostettavan työllisyysalueen lähtötilanne	4
4	Laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen	6
5	Palveluiden tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut.....	7
5.1	Palveluiden järjestäminen	8
5.1.1	Henkilöasiakkaan palveluprosessi	8
5.1.2	Työnantaja-asiakkaan palveluprosessi	8
5.2	Suunnitelma heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden edistämisestä	9
5.2.1	Nuoret	9
5.2.2	Ikääntyneet	10
5.2.3	Pitkäaikaistyöttömät	10
5.2.4	Maahanmuuttaja-asiakkaat ja kotoutujat.....	11
5.3	Suunnitelma monialaisista palveluista	11
5.3.1	Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli	11
5.3.2	Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu.....	12
5.4	Palveluiden tuottaminen	12
5.4.1	Lähipalvelut ja keskitetyt palvelut.....	12
5.4.2	Palvelukanavat	13
5.5	Palveluiden tuotantotavat.....	13
5.6	Työnantajapalveluiden järjestäminen	14
5.7	Vaikuttavuus ja kustannustehokkuus.....	14
6	Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen	15
7	Yhteistyötahot ja -muodot.....	15
8	Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen.....	16
9	Varautuminen rakennemuutostilanteisiin.....	17

1 Johdanto

Kuntien, jotka muodostavat työllisyysalueen, on toimitettava viimeistään 31.10.2023 mennessä työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta koskevat ilmoitukset. Nämä ovat Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala -työllisyysalueen osalta sopimus yhteisestä toimielimestä, suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä sekä ilmoitus, jos työllisyysalue ei halua vastaanottaa toimitiloja. Tämä asiakirja on järjestämislain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettu muodostettavan Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala -työllisyysalueen suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämiseksi (palvelusuunnitelma). Suunnitelmasta on käytävä ilmi:

- 1) järjestämislaissa (380/2023) tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen;
- 2) järjestämislaissa tarkoitettujen palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut;
- 3) toimipisteiden määrä ja sijoittuminen;
- 4) yhteistyötahot ja -muodot;
- 5) työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen;
- 6) varautuminen rakennemuutostilanteisiin

Alueella on ollut kaksi työllisyyden kuntakokeilua, Raahen seudun kuntakokeilu sekä Ylivieskan seudun kuntakokeilu. Työllisyysalueen kunnista kahdeksan kuntaa on osallistunut työllisyyden kuntakokeiluihin ja niissä saatua kokemusta ja osaamista hyödynnetään työllisyysalueella mm. asiakkaiden palvelutarpeiden määrittämisessä ja työnhakija-asiakkaan lähipalvelujen tuottamisessa pienemmille paikkakunnille. Työnhakija-asiakkaiden säännöllinen ja henkilökohtainen tapaaminen on edesauttanut palvelutarpeiden määrittämistä ja vastaamista työnantajien tarpeisiin. Olemme pystyneet paikallisesti luomaan moniammatillista verkostoyhteistyötä niin henkilöasiakkaille kuin työllisyystoimijoillekin.

2 Muodostettavan työllisyysalueen tavoitteet

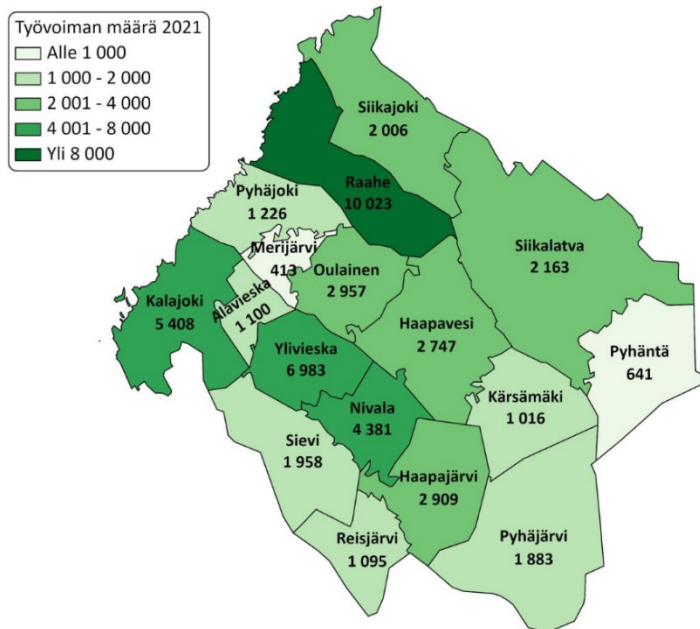
Muodostettavan työllisyysalueen keskeisimpinä tavoitteina on alueen yhteisen elinvoiman vahvistaminen elinkeinorakennetta monipuolistamalla ja vetovoimaisuutta lisäämällä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Keskeisimmät työllisyysalueen tavoitteet ovat:

- Työllisyyden ekosysteemin alueellinen rakentaminen, yhteistyöstä yhdessä tekemiseen
- Työllisyystoimien kehittäminen kohtaannon parantamiseksi
- Elinkeino- ja palveluiden ja työllisyyden nivoutuminen entistä tiiviimmin yhteen
- Toimivat koulutuspalvelut ja osaamisen kehittäminen alueen työnantajien tarpeet huomioiden
- Työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksia kehittävien palveluiden kehittäminen ja vaikuttavuuden parantaminen
- Nopeat, vaikuttavat ja joustavat työnhakija-asiakkaan palvelut lähipalveluna, moniammatillisuuden korostuessa kaikista vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla
- Kansainvälisen työvoiman saatavuuden varmistaminen ja saumattomien kotopalveluiden kehittäminen

3 Muodostettavan työllisyysalueen lähtötilanne

Työllisyysalueeseen kuuluu 17 kuntaa. Työllisten määrä alueella on 48 909 (vuoden 2021 tilasto).

Työnhakija-asiakkaita perustettavalla työllisyysalueella on heinäkuussa 2023 noin 7 500 henkilöä, joista työttömiä työnhakijoita on noin 4600.

Seuraavissa taulukoissa on kuvattu työttömyyden rakennetta työllisyysalueella seutukunnittain vuonna 2023. (Lähde Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Työttömyyden rakenne seutukunnittain, tilanne heinäkuun 2023 lopussa). Taulukoihin on poimittu mukaan vain muodostettavaan työllisyysalueeseen kuuluvat seutukunnat.

Työttömät työnhakijat seutukunnittain 2023

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	1 525	1 553	1 502	1 404	1 229	1 388	1 484
Haapavesi-Siikalatva	495	494	485	490	428	490	524
Nivala-Haapajärvi	1 055	1 039	1 051	991	870	992	995
Ylivieska	1 590	1 592	1 518	1 517	1 340	1 570	1 618
Yhteensä	4 665	4 678	4 556	4 402	3 867	4 440	4 621

Työttömien osuus työvoimasta seutukunnittain 2023

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	11,5	11,6	11,2	10,5	9,2	10,4	11,1
Haapavesi-Siikalatva	8,9	8,9	9	9	8	8,8	9,5
Nivala-Haapajärvi	9,3	9,4	10	9	8	9	9
Ylivieska	8	8,5	8,1	8,1	7,2	8,4	8,7
Yhteensä	9,53	9,60	9,40	9,08	7,98	9,13	9,58

Alle 25-vuotiaat työttömät seutukunnittain 2023

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	264	258	239	216	166	203	209
Haapavesi-Siikalatva	45	48	37	35	28	51	45
Nivala-Haapajärvi	127	126	129	117	110	122	111
Ylivieska	202	207	197	188	161	193	181
Yhteensä	638	639	602	556	465	569	546

Alle 20-vuotiaat työttömät seutukunnittain 2023

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	62	64	57	49	37	57	57
Haapavesi-Siikalatva	9	10	8	7	7	18	10
Nivala-Haapajärvi	16	19	15	14	14	36	26
Ylivieska	36	42	38	35	28	47	42
Yhteensä	123	135	118	105	86	158	135

Yli 50-vuotiaat työttömät seutukunnittain 2023

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	504	507	509	475	444	469	503
Haapavesi-Siikalatva	208	205	206	215	189	199	218
Nivala-Haapajärvi	395	394	401	393	348	371	387
Ylivieska	531	540	522	529	482	555	576
Yhteensä	1 638	1 646	1 638	1 612	1 463	1 594	1 684

Yli vuoden työttömänä olleet (pitkäaikaistyöttömät) seutukunnittain 2023

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	377	371	354	351	385	398	399
Haapavesi-Siikalatva	101	103	103	106	117	130	126
Nivala-Haapajärvi	238	241	248	240	252	263	265
Ylivieska	290	286	281	291	332	344	354
Yhteensä	1 006	1 001	986	988	1 086	1 135	1 144

Vammaiset ja pitkäaikaissairaat työttömät seutukunnittain 2023

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	253	256	240	232	228	243	258
Haapavesi-Siikalatva	86	84	80	81	82	92	98
Nivala-Haapajärvi	168	165	171	168	158	181	188
Ylivieska	196	200	194	197	181	207	213
Yhteensä	703	705	685	678	649	723	757

Ulkomaalaiset työttömät seutukunnittain 2023

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	149	136	141	138	127	134	147
Haapavesi-Siikalatva	14	12	14	20	15	18	23
Nivala-Haapajärvi	32	36	38	35	36	33	37
Ylivieska	84	85	80	92	99	86	91
Yhteensä	279	269	273	285	277	271	298

Avoimet työpaikat seutukunnittain

Seutukunta	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu
Raahe	1 304	1 109	533	451	300	280	228
Haapavesi-Siikalatva	120	199	188	96	78	86	74
Nivala-Haapajärvi	324	379	379	258	182	177	136
Ylivieska	892	1 290	1 182	994	633	460	408
Yhteensä	2 640	2 977	2 282	1 799	1 193	1 003	846

Rakennetyöttömiä alueella oli heinäkuun 2023 lopussa noin 2100, joista pitkäaikaistyöttömiä noin 1100.

Yli 40-vuotiaiden rakennetyöttömyys on työllisyysalueella kasvussa ja erityistä huomiota tulisi kohdentaa yli 50-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen. Pitkäaikaistyöttömyyttä ennaltaehkäisevä näkökulma huomioiden, työllistymistä ja oikea aikaisten työllistymistä edistävien palveluiden tarjontaa kohdennetaan työnhaun alkuvaiheeseen. Työllistymistä edistävien palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen tullaan työllisyysalueella kiinnittämään erityistä huomiota. Nykyisten tilastojen valossa palvelut eivät välttämättä edistä asiakkaiden työllisyyttä, vaan asiakkaat palaavat palvelun jälkeen takaisin työttömyyteen tai siirtyvät toiseen palveluun. Työttömille tarjottavien palveluiden tavoitteena tulisi olla työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Tähän myös ohjaa uudistuksen myötä muuttunut rahoitusmalli.

4 Laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen

Työ- ja elinkeinoministeriön antaman arvion mukaan Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala - työllisyysalueelle on valtiolta siirtymässä noin 73 henkilötyövuotta (HTV).

Valtiolta siirtyvän henkilöstön työpanos tullaan käyttämään täysimääräisesti valtiolta kuntiin siirtyviin lakisääteisiin työvoima- ja yrityspalveluihin. Työvoimapalvelut tuotetaan lain edellyttämällä tavalla ja pääsääntöisesti lähipalveluina vastuukunnan ja palvelualueiden keskuskaupunkien toimesta

Raahen kaupungilla on vastuukuntana järjestämisvastuu julkisista työvoima- ja yrityspalveluista Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala -työllisyysalueen seuraavien kuntien osalta: Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Kalajoki, Kärsämäki, Merijärvi, Nivala, Oulainen, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Ylivieska ja Raahe.

Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala -työllisyysalueen yhteiseksi toimielimeksi perustetaan työllisyyslautakunta Raahen kaupungin organisaatioon. Raahe käyttää järjestämisvastuullisena laissa säädettyä työvoimaviranomaisen toimivaltaa Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala -työllisyysalueella.

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä mahdollistaa viranomaiselle kuuluvan toimivallan siirtämisen työllisyysalueen muille kunnille sekä muille työvoimaviranomaisille sopimuksen mukaisesti (13§). Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala -työllisyysalueelle perustetaan neljä palvelualueetta, joissa keskuskaupungit vastaavat palvelualueensa kuntien lähipalveluista. Palvelualueiden keskuskaupunkeina toimivat Raahe, Kalajoki, Ylivieska ja Nivala, joihin työllisyysalueen kunnat kuuluvat seuraavan jaon mukaisesti.

Vastuukunta Raahe: Raahe, Pyhäjoki, Siikajoki

Keskuskaupunki Kalajoki: Kalajoki, Merijärvi, Alavieska

Keskuskaupunki Ylivieska: Ylivieska, Oulainen, Sievi, Haapavesi, Siikalatva, Pyhäntä

Keskuskaupunki Nivala: Nivala, Haapajärvi, Kärsämäki, Pyhäjärvi, Reisjärvi

Työvoimapalveluita tuotetaan pääsääntöisesti lähipalveluina työllisyysalueeseen palvelualueen toimesta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Ne palvelut, joita ei tuoteta lähipalveluina, tuotetaan keskitettyinä palveluina joko keskuskaupungin, vastuukunnan tai toisen työllisyysalueen toimesta.

Työnhakijoiden tilastollinen profiili ja sitä kautta eri kohderyhmiin alueelle tuleva valtionosuusrahoitus ohjaa osaltaan myös valtiolta siirtyvien henkilöresurssien kohdennusta ja vaikuttaa tarjottavaan palveluun. Henkilöresursseista noin puolet todennäköisesti toteuttaa keskitettyjä palveluita usean kunnan alueella.

5 Palveluiden tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut

Keskeistä palveluiden tuottamisessa on toimivat lähipalvelut jokaisessa alueen kunnassa. Palveluita tuotetaan monikanavaisesti asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Etenkin asiakaspalvelun alussa ja enemmän palveluita tarvitsevien kohdalla painotus on kasvokkain kohtaamisissa. Neuvonnassa ja ohjauksessa hyödynnetään enemmän sähköisiä kanavia. Palvelumuoto valitaan mahdollisimman pitkälle asiakaslähtöisesti.

Järjestämisvastuussa olevalla kunnalla on vastuu palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta koko työllisyysalueella. Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta vastaa kuntalain 8 §:n 2 momentin mukaan palvelujen ja muiden toimenpiteiden

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä;
- 3) tuottamistavasta;
- 4) tuottamisen valvonnasta ja

5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä mahdollistaa viranomaiselle kuuluvan toimivallan siirtämisen työllisyysalueen muille kunnille sekä muille työvoimaviranomaisille sopimuksellisesti (13 §). Viranomaistehtävien toimivallan siirtäminen muihin työllisyysalueen kuntiin tai muille työvoimaviranomaisille tapahtuu työllisyyslautakunnan päätöksellä.

5.1 Palveluiden järjestäminen

Työllisyysalueeseen kuuluu 17 kuntaa. Raahe toimii vastuukuntana ja työllisyysviranomaisena. Työllisyysalueelle muodostuu neljä palvelualueetta, joiden keskuskaupunki vastaa palvelualueelle kuuluvien kuntien palvelusta. Valtiolta siirtyvä henkilöstö siirtyy suoraan näiden keskuskaupunkien palvelukseen. Osan keskitetyistä tehtävistä hoitaa vastuukunta ja joitakin työllisyysalueen tehtäviä on keskitetty keskuskaupunkeihin. Raahe jakaa toimivaltaa palvelualueiden keskuskaupungeille palvelualueen kuntien lähipalveluiden ja myöhemmin erikseen sovittavien keskitettyjen palveluiden osalta.

Vuoden 2025 alusta voimaan tulevan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) mukaan työvoimaviranomaisen asiakkaita ovat sekä henkilöasiakkaat että työnantajat, jotka hakevat tai saavat tässä laissa tarkoitettua palvelua, tukea tai korvausta. Asiakkaita ovat työtä hakevat yksityishenkilöt sekä työnantajat, jotka etsivät osaavia työntekijöitä. Tavoitteena on, että palvelut suunnitellaan ja toteutetaan sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan sellaisina kuin asiakkaiden palvelutarve edellyttää.

Palveluiden järjestämisessä hyödynnetään TE-toimistossa, ELY-keskuksessa, työllisyyden kuntakokeiluissa ja kuntien vapaaehtoisesti järjestämässä työllisyydenhoidon tehtävissä kehitettyjä hyviä malleja sekä henkilökunnan osaamista.

5.1.1 Henkilöasiakkaan palveluprosessi

Henkilöasiakkaan palveluprosessi etenee lain määrittämällä tavalla. Palveluprosessi on yhtäläinen ja tasavertainen kaikissa työllisyysalueen kunnissa.

Palvelualueiden keskuskaupungeissa on vakituiset palvelupisteet, ja niiden lisäksi lähipalvelua tuotetaan jokaisessa kunnassa asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti. Osa palveluista toteutetaan henkilöasiakkaan lähipalveluina ja osa keskitettyinä palveluina. Asiakkaan palveluprosessi on sujuva ja hän saa tarvitsemansa palvelut monimuotoisesti eri palvelukanavista. Palveluiden saavutettavuus varmistetaan monikanavaisesti tarjottavien palveluiden avulla. Lähipalvelupisteiden lisäksi asiakkaat voivat hoitaa asioita myös sähköisten palvelualueiden kautta. Henkilöasiakkaan palveluprosessissa tehdään verkostoyhteistyötä tarvittavien tahojen kanssa.

5.1.2 Työnantaja-asiakkaan palveluprosessi

Kaikki työllisyysalueen työntekijät toteuttavat työnantaja-asiakkaiden asiakaspalvelua osana työnvälitystoimintaa. Työnantaja-asiakaspalvelua toteutetaan myös aktiivisesti henkilöasiakaspalveluprosessien yhteydessä. Tavoitteena on lisätä henkilöasiakaspalvelun yhteydessä yhteydenottoja työnantajiin ja työpaikkakäyntejä kohtaannon edistämiseksi.

Työllisyysalueelle suunnitellaan virtuaalista työnantajapalveluiden tiimiä, joka koostuu työnantajapalveluihin erikoistuneista asiantuntijoista. Tiimin asiantuntijat ovat sijoitettuna palvelualueille ja vastuukunnan palvelukseen. Tiimi vastaisi esimerkiksi työnantajapalveluiden toteuttamisesta, kuten työpaikkailmoitusten hallinnasta, yleisestä työnantajien ja alkavien yritysten neuvonnasta, palveluohjauksesta sekä työnantajien palvelutarpeen kartoittamisesta, rekrytointitapahtumien ja työnantajakampanjoiden järjestämisestä sekä kansainvälisestä rekrytoinnista.

Työnantajapalveluiden tiimi toimii läheisesti yhteistyössä sekä työnhakija-asiakaspalvelun että kuntien yrityspalvelutoimijoiden kanssa. Tavoitteena on luoda toimiva malli työllisyysalueelle niin, että päällekkäistä työtä ei tehdä vaan päinvastoin hyödynnetään toimijoiden osaamista ja selkeytetään toimijoiden rooleja. Palvelualueille sijoitetuista asiantuntijoista muodostuvan työnantajapalveluiden tiimin ja ELY-keskuksen yrityspalveluiden välille luodaan toimiva yhteistyö ja tiedonvaihtokanavat, jotta alueella pystytään mahdollisimman hyvin hyödyntämään ELY-keskuksen osaamista ja rahoituskanavia. Muiden työllisyysalueiden kanssa tehtävä yhteistyö tulee rakentaa työnantajapalveluiden osalta tiiviiksi, jotta yritysten ja muiden toimijoiden palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan mahdollisimman hyvin.

5.2 Suunnitelma heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden edistämisestä

Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen edellyttää laaja-alaisia yhteensovittamisen toimia, joissa avaintoimijoita työvoimaviranomaisten tarjoamien TE-palvelujen ohella ovat mm. koulutuksenjärjestäjät ml. vapaa sivistystyö, hyvinvointialue, Kela, muut kuntoutuksen toimijat ja kolmas sektori.

Työ- ja toimintakyvyn arviointeja tarvitaan selkeästi nykyistä enemmän asiakkaan oikean palvelutarpeen määrittämiseksi ja palvelupolkujen suunnittelemisen pohjalle. Ohjausosaamista kuntoutukseen ja eläkejärjestelyihin sekä yhteistyötä näihin verkostoihin kehitetään.

5.2.1 Nuoret

Nuorten palvelut on tarkoitettu pääsääntöisesti alle 30-vuotiaille henkilöasiakkaille ja niissä korostuu tehokkaat alkupalvelut, henkilökohtainen ohjaus ja asiakkaiden tiivis kontaktointi sekä ohjaaminen työhön, koulutukseen, yrittäjyyteen tai tarvittaviin työllistämistä edistäviin palveluihin. Tehokkailla alkupalveluilla pyritään puuttumaan työttömyyden syihin ja ohjaamaan ja motivoimaan asiakas tarvittaviin palveluihin riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta työttömyys ei pitkittyisi. Kohderyhmän palveluissa huomioidaan yhdenvertaisuus koko työllisyysalueella.

Nuorille on saatavilla tieto-, ohjaus- ja neuvontapalveluita sekä ammatinvalinta- ja uraohjauspalvelua koko työllisyysalueella. Asiointi tapahtuu sähköisesti sekä lähipalveluina asiakkaan palvelutarpeen ja lain edellyttämällä tavalla.

Nuorten palveluissa tehdään tiivistä yhteistyötä alueen verkostojen ja toimijoiden kanssa. Yhteistyössä on mukana nuorten verkostotoimijat kuten Ohjaamot, Etsivä nuorisotyö, koulutuksenjärjestäjät, Kela, kolmannen sektorin toimijat sekä hyvinvointialue. Hyvinvointialueen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä päihde- ja

mt –ongelmissa. Tarvetta on erityisesti matalan kynnyksen päihde- ja mielenterveyspalveluille, joissa yhteistyöverkostojen rooli on vahva. Nuorten työ- ja toimintakykyyn liittyvissä arvioinneissa myös työ- ja toimintakyvyn arviointeja toteuttavat tahot sekä kuntoutuspalveluiden tarjoajat ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita.

Työllisyysalue panostaa erityisesti nuorten motivoimiseen työllistymistä edistäviin palveluihin ja tiedon välittämiseen esim. vaihtoehtojen informointi vaikkapa ammatillisen tutkinnon suorittamiseen (oppisopimus, yli 25-vuotiaille omaehtoinen opiskelu, työvoimakoulutus jne.), varhaiseen puuttumiseen asiakkaalla ilmeneviin työllistymistä rajoittaviin/estäviin haasteisiin laajan verkostoyhteistyön kautta (mm. asumisneuvonta, sosiaalipalvelut, nuorisotyö, oppilaitokset, nuorille kohdenetut kuntoutuspalvelut jne). Myös työkokeilumahdollisuuksien ja palkkatukimahdollisuuden hyödyntäminen nuorten työllistymisen edistämässä tullaan tehostamaan.

5.2.2 Ikääntyneet

Työllisyysalueen työnhakijoissa on merkittävä osa yli 50-vuotiaita, joten ikääntyvien palvelut ja niiden tehokas hyödyntäminen ovat keskeisessä roolissa niin ikääntyneiden työllistämisen edistämässä kuin yritysten työvoiman saamisessakin.

Työllisyysalueelle kehitetään uusia palveluita, joilla tuetaan ikääntyvien työllistymistä ja kehitetään yritys yhteistyötä. Työkyvyn tukeminen ja ikääntyvien työllistymisen tukeminen toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Osa työnhakijoista ei ole työkykyisiä, joten toimiva ja ripeästi etenevä sote-yhteistyö on keskeistä. Yritys yhteistyössä keskeistä on työnantajien kannustaminen ikääntyvien työllistämiseen mm. erilaisia tukimahdollisuuksia ja työn räätälöintiä hyödyntäen.

Alueella on tällä hetkellä hyviä toimivia moniammatillisia verkostoja, joita laajennetaan jatkossa kattamaan koko työllisyysalue. Palveluja kehitetään tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden, hyvinvointialueen ja kuntoutuspalveluita tarjoavien kanssa. Yhteistyössä verkostojen kanssa kehitetään mm. monialaisia työkykytiimejä. Työnvälityksen kannalta matalan kynnyksen työpaikat, yhdistykset ja seurukset ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisessä.

5.2.3 Pitkäaikaistyöttömät

Pitkäaikaistyöttömien palveluprosessi etenee voimassa olevan lakisääteisen palveluprosessin mukaisesti ja täsmentyy valmistelun edetessä. Tavoitteena on tukea kohderyhmän työ- ja toimintakykyä, työllistymistä, ohjautumista tarkoituksenmukaisempiin palveluihin tai mahdollisesti toiselle etuudelle esim. kuntoutus, eläke tai sairauspäiväraha. Palveluiden vaikuttavuutta tullaan seuraamaan säännöllisesti.

Kannustava rahoitusmalli huomioiden asiakkaiden palveluketjujen tulisi nopeutua ja niiden vaikuttavuutta tulisi tehostaa. Pitkäaikaistyöttömien osalta tässä on suuri haaste, joka edellyttää kokonaan uusien palveluiden ja toimintamallien kehittämistä tämän kohderyhmän erityistarpeet huomioiden. Keskeisiä palveluita ovat mm työ- ja toimintakyvyn selvitykset, erilaiset koulutus- ja

kuntoutusratkaisut sekä työn räätälöinti. Kohderyhmän työllistäminen edellyttää usein myös erilaisten taloudellisten tukimuotojen hyödyntämistä.

Aktivointisuunnitelmat ja palvelupolkujen suunnittelu tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Palveluprosessissa hyödynnetään tarvittavia muita monialaisia verkostoja ja palveluita. Kuntaekosysteemin lisäksi palveluita täydennetään tarvittavilla ostopalveluilla asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti.

Jatkossa pitkäaikaistyöttömien osalta tulee huomioitavaksi myös uudistuva TyM-laki (laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä), koska kohderyhmän osalta tulee harkittavaksi asiakkuuden siirtyminen eri palvelukokonaisuuksien välillä.

5.2.4 Maahanmuuttaja-asiakkaat ja kotoutujat

Maahanmuuttaja-asiakkaille ja kotoutujille tarjotaan sähköisten palveluiden rinnalla henkilökohtaista, matalan kynnyksen lähipalvelua, johon on mahdollista tulla myös ilman ajanvarausta. Työllisyysalueelle kehitetään ja hankitaan tarkoituksenmukaisia palveluita, kuten koto- ja kielikoulutuksia, jotka toteutetaan pääsääntöisesti lähiopetuksena. Alkuvaiheen kotoutujien palveluissa korostuu koto- ja kielikoulutukset. Työikäisten kotokoulutuksiin kytketään työelämäorientaatio ja työnantajayhteistyö.

Työnantajayhteistyössä panostetaan työllistämiskynnyksen mataloittamiseen ja maahanmuuttajien työllistymistä edistävien ja helpottavien palveluiden tarjontaan työnantajille.

Kuntien välinen yhteistyö kotouttamisessa on tärkeää, jotta asiakkaat integroituvat alueelle. Yhteistyö kunnan kotouttamispalveluista vastaavien, yrityspalveluiden sekä muiden verkostojen, kuten oppilaisten ja kolmannen asteen toimijoiden kanssa on keskeistä palvelun vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Suurin osa työllisyysalueen kotoutujista on työnhakijoina, joten kotoutumispalveluiden kokonaisuus tullaan huomioimaan työllisyysalueen valmistelun edetessä. Työllisyysaluevalmistelussa on keskeistä varmistaa kattava yhteistyö kotoutumispalveluiden järjestämisessä sekä sujuva siirtymä kohti työelämää. Jatkossa kunta/työvoimaviranomainen tekee osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman aiempaa laajemmalle kohderyhmälle:

- 1) erityisesti työvoiman ulkopuolella olevia, etenkin kotona lapsia hoitavia vanhempia pyritään tavoittamaan palveluihin aiempaa enemmän ja varhaisemmin.
- 2) Kotoutumissuunnitelman kesto on yksilöllinen, mutta enimmäiskesto lyhenee nykyisestä kolmesta vuodesta kahteen vuoteen

5.3 Suunnitelma monialaisista palveluista

5.3.1 Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli

Monialaiset yhteispalvelut kohdentuvat nykyisin yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneille, alle 25-vuotiaille yli 6 kk työttömänä olleille ja yli 25-vuotiaille yli 12 kk työttömänä olleille.

Vuoden 2025 alussa palvelu jakautuu kahteen kokonaisuuteen 1) työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ja 2) Nuorten työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun. Muutoksen myötä erityisesti nuorille, alle 30-vuotiaille suunnattu palvelukokonaisuus edellyttäneen TYP yhteistyöverkoston laajentamista tai aiempaa tiiviimpää yhteistyötä mm. hyvinvointialueeseen, terveydenhuoltoon, koulutuksen järjestäjiin, kuntien nuorisopalveluihin ja muihin matalan kynnyksen neuvontaa, ohjausta ja tukea tarjoaviin toimijoihin.

Monialaisessa tuessa pyritään kunnissa tapahtuvaan henkilökohtaiseen lähipalveluun. Työllisyysalueen kunnissa on toimiva TYP-verkosto, joka toimii mahdollisuuksien mukaan lähipalveluna. Koko työllisyysalueelle on tavoitteena kehittää yhteinen monialaisen yhteispalvelun tiimi, kehittää yhteistyötä ja tarkastella työllisyysalueella toteutettavia toimintoja hyvinvointialueen kanssa siten, että päällekkäisiltä toiminnoilta vältetään esimerkiksi Pohteen työkykytiimien kanssa. Kannustava rahoitusmalli osaltaan vaikuttaa ohjaavasti asiakkaiden palvelupolkujen sujuvoittamiseen ja nopeuttamiseen.

Työllisyysalueelle rakennetaan yhtenäiset käytännöt alkupalveluihin ja palveluohjaukseen toimintaympäristö ja lainsäädännön muutokset huomioiden. Kehitetään palveluohjauksen osaamista ja sekä vaikuttavampien palveluiden rakentamista uudistuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

5.3.2 Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu

Työllisyysalueen 17 kunnan kokonaisuudessa on hyvin erityyppisiä nuorisopalveluita ja palvelumalleja. Keskeisenä toimenpiteenä nuorten työllistymisen edistämiseksi on alueellisten ekosysteemien täysimääräinen hyödyntäminen ja se tapahtuu nuoria osallistaen. Nuorten palveluissa korostuu henkilökohtaiset palvelut, joita on saatavilla jokaisessa kunnassa. Alueellisten nuorten palveluiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Nuorten monialaisen tuen yhteispalvelu toteutetaan mahdollisimman lähellä asiakasta. Olemassa olevaa yhteistyöverkostoa kehitetään ja yhteistyötä tiivistetään ja laajennetaan koko työllisyysalueen nuorten palveluihin liittyvät toimintamallit huomioiden ja hyviä käytänteitä benchmarkaten.

5.4 Palveluiden tuottaminen

Palvelutuotannon organisoinnissa työllisyysalueella huomioidaan viranomaistehtävät lain edellyttämällä tavalla, ja palvelutuotantoon otetaan mukaan palveluntuottajat ja koko alueen verkosto entistä tiiviimmin. Yhteistyössä heidän kanssaan kehitetään ja innovoidaan uudentyyppisiä kustannustehokkaita palveluita, jotka parhaiten vastaavat asiakastarpeisiin.

5.4.1 Lähipalvelut ja keskitetyt palvelut

Palveluita tuotetaan mahdollisuuksien mukaan lähipalveluina palvelualueilla. Osa palveluista tuotetaan keskitettyinä palveluina vastuukunnasta tai palvelualueelta koko työllisyysalueelle. Vastuukunta jakaa toimivaltaa palvelualueiden keskuskaupungeille palvelualueen kuntien

lähipalveluiden ja myöhemmin erikseen sovittavien keskitettyjen palveluiden osalta. Lähipalveluina toteutetaan esimerkiksi asiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä kuten alkupalveluita ja määräaikaishaastatteluita. Keskitettyinä palveluina tuotetaan koko työllisyysaluetta koskevia palveluita kuten hallintoa, koordinoitua, hankintoja ja maksatuksia. Lisäksi joitakin harvemmin tarvittavia palveluita kuten muutosturva tai merityöväilytys, voidaan hankkia ostopalveluina muilta työllisyysalueilta tai kansallisesti. Palveluiden tuotantomuoto täsmentyy valmistelun edetessä.

Palvelualueiden keskuskaupungeissa on vakituiset toimipisteet. Niiden lisäksi kaikissa työllisyysalueen kunnissa pyritään järjestämään lähipalveluita asiakkaiden tarpeiden mukaisesti joko ajanvarauksella tiettyinä päivinä tai vakituisen toiminnan puitteissa. Joitakin työllisyysalueen tehtäviä tullaan mahdollisesti keskittämään keskuskaupunkeihin.

Aloittavan yrittäjän palvelut tuotetaan pääsääntöisesti lähipalveluina ja työnantajapalvelut tuotetaan pääosin palvelualueilla. Työllisyysalueella työnantajapalveluita koordinoi virtuaalinen työnantajapalveluiden tiimi. Integroidun lähestymistavan tavoitteena on mahdollistaa tehokkaampi resurssien käyttö ja laadukkaampi kokonaissuunnittelu työllisyys- ja elinvoimapalveluissa. Tavoitteena on luoda vuoden 2024 aikana selkeät yhtenevät toimintamallit ja prosessit työnantaja-asiakkaiden ja aloittavien yrittäjien palvelemiseksi. Työllisyysviranomaisen tehtävät integroidaan soveltuvilta osin kuntien elinvoimapalveluihin. Työllisyysalue voi tarjota työnantajapalveluita samanaikaisesti kuntien yrityspalveluiden kanssa edistäen näin sekä työnhakijoiden että yritysten ja muiden työllistäjien tukemista tehokkaasti ilman päällekkäistä työtä. Tämä toteutetaan yhteistyössä työllisyysalueen kuntien kanssa, jossa alue tulee hyödyntämään kuntien vakiintunutta yrityspalveluinfrastruktuuria.

5.4.2 Palvelukanavat

Työllisyysalueella asiakkaita palvelee monikanavaisesti asiakkaan palvelutarpeen edellyttämällä tavalla. Palvelukanavina ovat sähköiset palvelut, etäpalvelut ja puhelinpalvelut sekä kasvokkain tapahtuvat lähipalvelut. Työllisyysalueella panostetaan lähipalveluihin ja lisäksi muut asiointikanavat ovat helposti saavutettavissa.

5.5 Palveluiden tuotantotavat

Palveluita tuotetaan monikanavaisesti, hyödyntäen sähköisiä kanavia, etäpalveluita, puhelinpalvelua sekä kasvokkain tapahtuvaa lähipalvelua tarkoituksenmukaisella tavalla ja saavutettavuus huomioiden. Palveluita toteutetaan omalla työllisyysalueella joko lähipalveluina tai keskitettyinä palveluina, joita hoidetaan vastuukunnasta tai jonkin palvelualueen keskuskunnasta koko alueelle yhteisenä. Keskitetyissä palveluissa kehitetään sähköisiä palveluita koko alueella helposti saavutettavaksi. Joitakin palveluita hankitaan ostopalveluina toiselta työllisyysalueelta, mutta pääsääntöisesti palvelut tuotetaan omalla työllisyysalueella hyödyntäen kuntien ja alueen ekosysteemiä.

Työnhakijoille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan tarvittavia lähipalveluita työllisyysalueen kunnissa tai saavutettavuus huomioiden sähköisten palvelukanavien kautta. Esimerkiksi yleisiä tieto- neuvonta ja ohjauspalveluita on saatavilla keskitettynä sähköisenä palveluna ja puhelinpalveluna sekä kunnissa lähipalveluina.

Työnantajille suunnatuissa palveluihin kehitetään helposti saavutettavia sähköisiä palveluita, jotta yhteistyö työnantajien kanssa olisi sujuvaa. Lähipalveluissa työnantajayhteistyöhön ja alkavan yrittäjän palveluihin kytketään alueellisten (seutukunnallisten) elinkeinotoimijoiden ekosysteemiä ja kehitetään yhteistyötä.

Moniammatillisessa yhteistyössä hyödynnetään lähipalveluiden ohella myös sähköisiä palveluita, muun muassa silloin kuin välimatkat tulevat esteeksi. Kotoutumiseen liittyviä palveluita tarjottava osin keskitetysti ja osin lähipalveluina. Myös palveluiden monikielisyyteen tullaan kiinnittämään huomiota.

Työllisyysalue tulee hankkimaan ostopalveluna lakisääteisiä palveluja, kuten esimerkiksi valmennuksia, koulutuksia ja asiantuntija-arviointeja asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti.

Muilta työllisyysalueilta hankitaan tiettyjä erityisosaamista vaativia palveluita, kuten muutosturvapalvelut, merityönvälityksen ja yleisesti harvemmin tarvittavia palveluja. Lisäksi työllisyysalue hankkii juridista neuvontaa ja ohjausta, ja mahdollisesti ratkaisemaan kanteluita, oikaisupyynnöitä, valituksia ja korvauksia, mikäli KEHA ei jatkossa tarjoa juridista apua. Toisaalta valtakunnallisesti olisi hyvä, että juridinen neuvonta keskitettäisiin esimerkiksi Kuntaliittoon, koska juridisesta neuvonnasta ei ole kuntiin siirtymässä valtiolta resursseja.

5.6 Työnantajapalveluiden järjestäminen

Työnantajapalveluiden tiimi toimii läheisesti yhteistyössä sekä työnhakija-asiakaspalvelun että kuntien elinkeinopalveluiden kanssa. Tavoitteena on luoda toimiva malli työllisyysalueelle niin, että päällekkäistä työtä ei tehdä vaan päinvastoin hyödynnetään toimijoiden osaamista ja selkeytetään rooleja. Tärkeää on luoda myös työllisyysalueen työnantajatiimin ja ELY-keskuksen yrityspalveluiden välille toimiva yhteistyö ja tiedonvaihtokanavat, jotta alueella pystytään mahdollisimman hyvin hyödyntämään ELY-keskuksen osaamista ja rahoituskanavia. ELY-keskusten yrityspalvelut ja erilaiset hankkeet on tärkeä yhteensovittaa paikallisen tason toimintaan.

5.7 Vaikuttavuus ja kustannustehokkuus

Tilastollisen tarkastelun perusteella vaikuttaisi siltä, että erityisesti rakennetyöttömien osalta toistuu palvelusta palveluun tai palvelusta työttömäksi siirtyminen. Tähän tietoon pohjautuen vaikuttaisi siltä, että nykyisten palveluiden vaikuttavuus on heikko, ainakin pitkäaikaistyöttömien osalta. Tulevaisuuden palveluissa keskeisenä vaikuttavuuden mittarina tulee olla asiakkaan työllistyminen. Palvelut on tuotettava mahdollisimman kustannustehokkaasti alueelliset erityispiirteet huomioiden.

Hankinnoissa ja palveluissa tulisi vaikuttavuus olla yksi tärkeimmistä kriteereistä. Alueella käytettävät määrärahat tulevat olemaan niukat, sillä tehtävä siirtyy aliresursoituna kuntiin. Hankinnoissa tulisi olla vaikuttavuusperuste ja palveluissa vaikuttavuus yhtenä arviointikriteerinä.

Kannustava rahoitusmalli vaikuttaa siihen, että palveluhankinnoissa tulee suuri muutos nykyiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien palveluiden tulee olla vaikuttavia ja erittäin kustannustehokkaita. Määrärahoilla pitää pystyä tuottamaan mahdollisimman tehokkaasti juuri niitä palveluita, joita asiakkaille tarvitaan ja jotka edesauttavat tehokkaasti työllistymistä ja tukevat työvoiman saatavuutta ja kohtaantoa. Lähtökohtana on asiakkaiden, niin yritysten ja työnantajien kuin henkilöasiakkaankin palvelutarpeet, jotta tehokas työnvälitys onnistuisi. Palveluiden tulee olla sellaisia, jotka tukevat alueen tarpeita huomioiden myös paikkakuntakohtaiset erot ja erityispiirteet.

6 Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen

Työllisyysalueella vakituiset toimipisteet sijaitsevat Raahessa, Ylivieskassa, Kalajoella ja Nivalassa. Tilaratkaisujen osalta yhtenä vaikuttavana tekijänä ovat valtiolta kuntiin kohdentuvan henkilöstön tarkka lukumäärä, tällä hetkellä puhutaan arvioista.

Raahen seudun kuntakokeilun nykyiset tilat asiakaspalveluun ovat hyvät, mutta nykyisten tilojen kokonaisuus ei ole riittävä henkilöstömäärän lisääntyessä vuoden 2025 alussa. Kaupunki valmistelee ja tekee parhaillaan valmistelua ja selvitystä työllisyysalueen järjestämistä vastuuseen liittyvien tehtävien hoitoon ja asiakaspalveluun sopivien toimitilaratkaisujen varmistamiseksi vuoden 2025 alusta alkaen. Raahen osalta mahdollisuutena on varmistettu nykyisten toimitilojen laajentaminen (vuokratilat). Lisäksi vaihtoehtoisena ratkaisuna selvitetään uusien toimitilojen rakentamista kaupungin keskustaan.

Ylivieskan kaupungin kuntakokeilun tilat ovat tämänhetkiseen henkilöstön määrään nähden sopivat. Oletettavasti henkilöstömäärä nousee vuonna 2025, joten tilakysymys on Ylivieskalla ratkaistavana. Yhtenä vaihtoehtona nykyisten tilojen laajennus tai siirtyminen uusiin tiloihin. Tämä tarkentuu henkilöstömäärän täsmentyessä.

Kalajoella toimipiste on suunniteltu uudelle Kalajoki Kampukselle, jonka on tarkoitus valmistua 2025. Kampuksella toimijoina ovat Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä Jedu, Kalajoen lukio, Kalajoki Akatemia sekä yritys- ja työllisyyspalvelut.

Nivalan palvelualueen osalta toimitila täsmentyy valmistelun edetessä.

7 Yhteistyötahot ja -muodot

Valtakunnan tason vastuutahot ovat työllisyysalueen työvoimaviranomaisen keskeisiä yhteistyökumppaneita. Raahen kaupungin sekä palveluiden keskuskaupunkien lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö vastaa valtakunnan tason kokonaisuuden ohjauksesta.

KEHA-keskus tulee suunnitelmien mukaan tarjoamaan paikalliselle tasolle tukipalveluita sekä vastaa muista kansallisen tason palvelutehtävistä, esim. TE-palveluiden asiakaspalvelukeskus ja

kansainvälistä rekrytointia tukevat palvelut. Muita kansallisen tason keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat mm. Work in Finland -verkosto, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus JOTPA sekä Työkanava Oy.

Maakunnan tasolla Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus sekä Pohjois-Pohjanmaan liitto ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita. ELY-keskuksilla on työllisyydenhoitoon ja kotoutumisen edistämiseen liittyviä alueellisia tehtäviä esim. yhteistyön koordinoititehtäviä. ELY-keskusten yrityspalvelut ja erilaiset hankkeet on tärkeää yhteensovittaa paikallisen tason toimintaan. Maakunnan liitolla on keskeisiä tehtäviä aluekehityksen, elinvoiman ja edunvalvonnan osalta.

Työllisyysalue tekee yhteistyötä tiivistä muiden työllisyysalueiden kanssa niiden tehtävien ja palvelujen osalta, joita ei ole tarkoituksenmukaista tuottaa työllisyysalueena itse.

Tärkeimpiä paikallisia ja alueellisia yhteistyökumppaneita ovat työllisyysalueen kuntien elinvoimatoimijat. Tavoitteena on luoda synergiaetuja integroimalla työllisyysviranomaisen tehtäviä soveltuvilta osin kuntien olemassa oleviin organisaatioihin. Useassa alueen kunnassa elinvoimapalveluiden organisaatiot sisältävät sekä työllisyys- että yrityspalvelut, ja yhteistyötä on tehty tiiviisti jo kuntakokeilujen aikana. Elinkeinoelämän muina tärkeinä kumppaneina on tärkeä huomioida mm. Kauppakamari, yrittäjäjärjestöt (kunnalliset ja alueelliset), työnantaja- ja työntekijäjärjestöt sekä välityömarkkinoilla toimivat yhdistykset.

Oppilaitoksilla ja muilla koulutuksenjärjestäjillä on merkittävä rooli työvoimatarpeiden ennakkoinnissa, työnantajayhteistyössä sekä asiakkaiden koulutukseen ohjauksessa, koulutuksen järjestämisessä ja osaamisen kehittämisessä.

Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat asiakkaiden työkyvyn kohentamisessa hyvinvointialueet, KELA ja erilaiset kuntoutuspalveluja tarjoavat tahot.

Palveluntuottajat ovat työllisyyspalveluiden yhteistyökumppaneita. Yhteistyötä palveluntuottajien kanssa tehdään asiakastyössä (esimerkiksi rekrytointiyritykset).

Työllisyysviranomainen tekee läheistä yhteistyötä kuntien eri toimialojen ja yksiköiden kanssa. Keskeisiä kumppaneita ovat mm. nuorisotoimi, sivistyspalvelut (kansalaisopisto, perusopetus ja lukio), hyvinvointipalvelut (kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut) ja kotouttamispalvelut.

Niukoilla resursseilla toteutamme tiettyjä lakisääteisiä palveluita itse, mutta asiakkaiden ohjaus tarvittaviin palveluihin vaatii tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tarvitsemme laajaa yhteistyöverkostoa toimivan ekosysteemin ja tarvittavien palveluiden toteuttamiseen. Panostamme verkostomaiseen, tavoitteelliseen yhteistyöhön, jossa korostuu yhdessä tekeminen, yhteisten tavoitteiden asettamisen ja yhteisten tavoitteiden saavuttaminen.

8 Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen

Kohtaanto-ongelma hidastaa koko alueen kasvua. Väestön vähetessä tarvitaan kansainvälistä rekrytointia ja työvoiman liikkuvuutta alueen elinvoiman turvaamiseen. Keskeisiä lähtökohtia ovat osaaja- ja työvoimatarpeiden ennakkointi, työnhakijoiden osaamisen kehittäminen työnantajan tarpeita vastaavaksi sekä kansainvälisten osaajien saaminen alueelle. Alueen vetovoiman kannalta myös aktiiviset viestintä- ja markkinointitoimet ovat tärkeitä.

Tarkastelemme kohtaantoa, työvoiman liikkuvuutta ja työperäistä maahanmuuttoa alueellisesta, kansallisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta. Työpaikkojen ja työvoiman kohtaannon parantaminen on työvoimaviranomaisen ydintehtäviä ja työllisyysalueen keskeinen tavoite, johon tähdätään kaikella kehittämistoiminnalla, kuten mm. työnhakija- ja työnantajapalveluiden tiivistämisellä, uudentyyppisillä toimintatavoilla sekä elinkeino-, työllisyys-, yritys- ja koulutuspalvelujen yhteistyöllä. Alueelle kehitetään uudenlaisia ratkaisuja kohtaannon parantamiseksi. Yhteistyötä tehdään myös muiden työllisyysalueiden kanssa ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden edistämiseksi.

Kansainvälinen rekrytointi on haastavaa pienille kunnille, joten alueellinen ja valtakunnallinen yhteistyö on avainasemassa kv-rekrytoinneissa ja osaavan työvoiman saamisessa. Tarvitaan tiivistä yhteistyötä mm. Bisnes Finlandin, Work in Finlandin ja rekrytointiyritysten kanssa sekä EURESin tehokkaampaa hyödyntämistä. Valtion kansainvälisten rekrytoinnin palveluiden ja työllisyysalueiden palveluiden välillä tehdään yhteensovittamista kansainvälisen rekrytoinnin edistämiseksi.

Työperäistä maahanmuuttoa ja alueella jo olevien maahanmuuttajien potentiaalia työllistyä alueelle edistetään. Työperäistä maahanmuuttoa tuetaan mm. kieli- ja kotokoulutuksilla, valmennuksilla, työkokeilulla sekä erilaisin kotoutumista ja integroitumista tukevin palveluin. Yritysyhteistyö ja osaajatarpeet ovat keskeisessä asemassa työperäisessä maahanmuutossa ja maahanmuuttajien työllistämässä. Alueen elinkeinorakenne, työvoimatarpeet ja kehittämistrendit huomioidaan työperäisen maahanmuuton kohtaannon edistämässä. Tiivis yhteistyö kuntien kotoutumispalveluiden kanssa on keskeistä. Yrityksille suunnattuja palveluita ovat mm. toimialakohtainen ennakointi, monikulttuurisuusvalmiuksien parantaminen työyhteisöissä, tuki maahanmuuttajien rekrytointiin ja palvelut osaamisen kehittämiseen.

Synergiaetujen hakeminen ja yhteistyökumppanien osallistaminen ja yhteistyön tiivistäminen on tarpeen toimivien prosessien ja toimintamallien luomiseksi. Tarvitaan tiedolla johtamista ja ennakoivaa tietoa tarjonnasta (ikäluokkien koot, koulutus, maassa- ja maahanmuutto, pendelöinti) sekä kysynnästä (toimialarakenteet, toimialojen osaamis- ja ikärakenteet, yritysten perustaminen).

9 Varautuminen rakennemuutostilanteisiin

Rakennemuutoksilla tarkoitetaan tilanteita, joissa alueiden elinkeinorakenne muuttuu joko äkillisesti tai pidemmän ajan kuluessa esimerkiksi globalisaation ja tuotantorakenteiden muutoksen seurauksena. Rakennemuutos on osa normaalia aluetalouden kehitystä ja liiketoiminnan uudistumista ja sen tuomiin muutoksiin on työllisyysalueella varauduttu. Rakennemuutokseen varautumisessa pyritään minimoimaan mahdolliset haittavaikutukset ja hyödyntämään uusia mahdollisuuksia.

Työllisyysalue on varautunut rakennemuutoksiin tukemalla monipuolista ja uudistuvaa elinkeinorakennetta, jossa hyödynnetään ennakoitintietoa ja suunnataan koulutustarjontaa

uudistuvien työmarkkinoiden tarpeisiin. Alueen toimialojen monipuolistaminen on yksi ennakoiva varautumiskeino rakennemuutostilanteiden vaikutuksiin. Rakennemuutoksen ennakointi, seuranta ja reagointi liitetään alueen elinvoimajohtajista koostuvan yhteistyöryhmän vastuulle.

Varautuminen rakennemuutostilanteisiin pääpiirteissään muodostettavalla työllisyysalueella:

1) Luodaan rakenteet työvoiman tarpeen muutosten **ennakointiin**. Ennakoivaa tietoa tarvitaan ainakin tarjonnasta (esim. ikäluokkien koot, koulutus, maassa- ja maahanmuutto, pendelöinti) ja kysynnästä (esim. toimialarakenteet, toimialojen osaamis- ja ikärakenteet, yritysten perustaminen). Tehdään laajaa yhteistyötä valtion, maakunnan ja paikallistason toimijoiden kanssa ennakoitiedon saamiseksi sekä jatkuvaa yhteistyötä ja tiedonvaihtoa työnantajien kanssa. Tiivis yhteistyö koulutusorganisaatioiden kanssa ennakoinnissa ja koulutussuunnittelussa sekä työnhakijoiden osaamistarpeiden kartoittaminen ovat osa työllisyysalueen perustoimintaa. Yhteistyö lähialueiden työvoimaviranomaisten kanssa auttaa myös varautumaan muilla alueilla tapahtuvien muutosten vaikutuksiin työllisyysalueelle.

2) Äkillisissä **negatiivisissa muutostilanteissa** työvoimaviranomainen on keskeisesti mukana aluetason verkostossa (mm. kunnat, palvelualueiden elinvoimaorganisaatiot, maakuntaliitto, koulutuksen järjestäjät ja ELY-keskus) arvioimassa vaikutuksia työmarkkinoihin ja paikallistalouteen sekä suunnittelemassa toimenpiteitä sekä niiden rahoitusta. Toimenpiteitä voivat olla mm. koulutus, uudelleenkoulutus ja osaamisen kehittäminen. Rakennemuutoksen lähtökohdista ja vaikutuksista riippuen mukaan kutsutaan aluetason, seututason tai kuntatason toimijoita ja toimenpiteet mitoitetaan tarpeen mukaan.

3) **Muutosturvaneuvottelut** työnantajan kanssa. Sovitaan työntekijöiden tieto- ja neuvontapalveluista ja toimenpiteistä/palveluista (valmennukset, koulutukset), jotka toteutetaan YT-neuvottelujen jälkeen.

4) **Kohdennetaan** työvoimaviranomaisen resursseja tarvittaessa uudelleen palveluiden turvaamiseksi ja rakennemuutoksen vaikutusten lieventämiseksi alueella.

Viitekehys tulkinnalle rakennemuutoksesta ilmiönä

	Negatiivinen rakennemuutos	Positiivinen rakennemuutos
Nopea	Äkillinen ja merkittävä muutos, joka vaikuttaa kielteisesti työllisyyteen	Äkillinen ja merkittävä muutos, joka vaikuttaa myönteisesti työllisyyteen
Hidas	Pitkäaikainen ja asteittainen muutos, joka vaikuttaa kielteisesti työllisyyteen	Pitkäaikainen ja asteittainen muutos, joka vaikuttaa myönteisesti työllisyyteen

Viitekehys rakennemuutokseen varautumisesta

	Ennakointi/ennakoivat toimet, proaktiivisuus	Resilienssi (kyvykyys reagoida ja muuttaa toimintaa tarvittaessa)
Sisäinen yhteistyö (työllisyysalue)	Tiedolla johtaminen ennalta sovitulla toimintamallilla	Reagointikyvykkyyden huomioiminen työllisyysalueen henkilöiden työnkuvia suunniteltaessa
Ulkoinen yhteistyö	Aktiivinen viestintä Vuosittaiset aluetilaisuudet	Sidosryhmien osallistaminen ja toimintamalleista sopiminen

Suurissa rakennemuutostilanteissa tehdään yhteistyötä valtion ja muiden alueiden kanssa.